

ROSLAGENS *norra*

AI – hot eller möjlighet?

Matematik och
talmystik i Bibeln

Boel om textil-
hantverk och fåglar

En tidning från
Svenska kyrkan

NR 2 2024

Låt inte dystopin ta över

SARA J. GRIP, KYRKOHERDE

EN MORGON vaknade jag efter en mardröm.

I drömmen gick jag omkring i en stad som låg i ruiner. Människorna var aggressiva och fientliga. Det var som om ingen godhet fanns, ingen Gud och ingen medmännisklighet. Jag vaknade med en känsla av upp-

givenhet, som om allt var "förlorat". En dystopi hade smugit sig in i min dröm, en mörk vision av vår värld, en negativ samhällsvision. Motsatsen till en dystopi är en utopi, en berättelse om en ideal värld.

Glädjen var stor på 1800-talet när den nya tekniken kunde ersätta människans annars så hårda, monotona arbete. Men samtidigt med uppfinningarna kom rädslan över att maskinerna en dag skulle ta över och göra människan till slav under maskinerna. Så beskrevs den mörka visionen i litteraturen. Dessa berättelser har alltid skrivits och speglat det vi fruktar mest i den tid vi lever i. Idag fruktar vi bland annat artificiell intelligens, AI. Det talas åter om hur

maskinerna kan ta över världen och människan. Därför är det så befriande att läsa hur Ulf Danielsson i tidningens huvudartikel resonerar och förklarar. Maskiner har ingen egen vilja, ingen åsikt eller medvetande. Däremot behöver vi tala om vad vi ska ha AI till. Vad tänker du om det?

Talmystiken i Bibeln är spännande, men kan på liknande sätt dra oss med till dystopins land. I det här numret får du lite vägledning.

Maskiner har inga egenskaper som vi människor har. När jag på sista sidan läser om Boels fågel- och hantverksintresse, kan jag lugnt konstatera att den mänskliga egenskapen nyfikenhet öppnar upp dörrar till helt nya världar!

När du nu njuter av sommarens och Skapelsens skönhet, kom ihåg att tacka Gud för människans storhet. Lev i hoppet och löftet att det aldrig är kört. Gud välsigne dig!

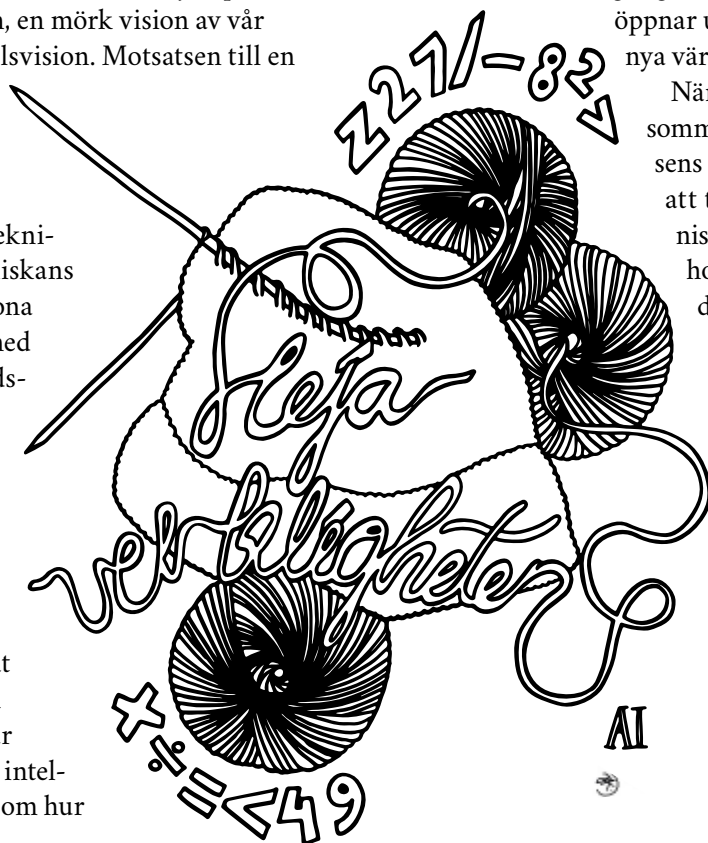

ILLUSTRATION: THEA ANDERSSON

Tidningen ges ut av **Svenska kyrkan, Roslagens norra pastorat**

Hemsida: www.svenskakyrkan.se/roslagensnorrapastorat.se

Växel: 0173-428 00, roslagens.norra.pastorat@svenskakyrkan.se

Kyrkoherde: Sara J Grip: 070-280 33 41, sara.jacobssongrip@svenskakyrkan.se

Ansvarig utgivare: Sara J Grip. **Redaktion:** Sara J Grip, Maud N Persson, Ulrika Ahlinder, Kristin Elf och Ingrid Eliasson. **Omslagsfoto:** AI-genererad bild
Produktion: Kyrkbyrå. **Tryck:** Åtta45, 2024

Svenska kyrkan
ROSLAGENS NORRA PASTORAT

FÖR EN BÄTTRE VÄRLD.

AI kan förbättra sjukvården, göra bilar säkrare och skapa skraddarsydda, billigare och mer hållbara produkter. Utvecklingen har bara börjat.

VAD ÄR MENINGEN MED ALLT?

Tiden vi lever i rymmer oro. Vi som kyrka vill ta plats, bidra med det vi kan och förmedla hopp och livsmod. Läs mer i vår Församlingsinstruktion, en kort-version finns att hämta i våra kyrkor.

THE BLUE OR THE RED PILL?

Många filmer beskriver en värld som tagits över av AI. Redan 1999 kom klassikern *The Matrix*, där vi får följa Neos uppvaknande och kamp mot maskinerna. Filmen kan bland annat ses på Netflix.

HÄR FÖR ATT STANNA.

AI-generatorer har snabbt fått många användare. Det tog 16 år för mobiltelefonen att få 100 miljoner användare och 2,5 år för Instagram. För ChatGPT tog det endast 2 månader. Källa: Emanuel Karlsten.

VAR INTE RÄDD

... för jag är med dig
ur Bibeln, Jes 41:10

FIBONACCI

eller Gyllene snittet kallas den matematiska formel som förklarar snäckans vackra form.

ÄR DET KÖRT?

AI blir mänsklighetens undergång. Det tror i alla fall AI-forskaren Max Tegmark, till skill-

nad från Ulf Danielsson i artikeln på sidan 4. Hör Max Tegmarks *Sommar i P1* från 2023 och avgör själv.

POESI OCH MUSIK.

Vi bad ChatGPT skriva en sommardikt och tonsätta den. Scanna koden i prästkragen, lyssna och njut!

Många filmer, serier och böcker handlar om hur AI tar över världen, något som kan oroa många. Men är oron befogad?

Kan AI bli din nya kompis – eller ta över världen?

AI är något som alla pratar om, men få riktigt förstår. För vissa andas det möjligheter, för andra låter det skrämmande.

– AI har ingen egen vilja, det är bara ett system. Utan människor fungerar det inte, säger fysikern och tevepersonligheten Ulf Danielsson.

VAD INNEBÄR det egentligen att artificiell intelligens styr delar av våra liv? För Ulf Danielsson är det inte AI utan människans betydelse som är det avgörande.

– AI säger inget om hur vi tänker eller om vårt medvetande.

Ulf medverkar ofta i radio och teve, nu senast i frågesportprogrammet Muren. Han är känd för att på ett enkelt sätt förklara komplexa begrepp och för ofta in ett existentiellt perspektiv i debatten. Men just AI och dess möjligheter på gott och ont är inte helt lätt att förklara. Främst för att det behövs en

grundläggande förståelse för vad AI är för att ställa relevanta frågor.

Vad är egentligen AI?

– Låt oss säga så här. Vi har massor av datakraft i våra mobiler, som gör en stor mängd beräkningar. AI är en metod som får de här systemen att göra det ännu bättre. I stället för att programmera systemet så lär vi det att lära sig självt. Tekniskt sett handlar det om neurala nätverk. Det fungerar som ett enormt kopplingsschema. Från början kopplar det helt slumpmässigt och svaret blir bara rappakalja. Men för varje gång ändras något,

” Steget är inte långt till att vi förmänskligar våra apparater.

tills AI lär sig hur den ska göra för att få ett rimligt svar.

Vad AI kommer fram till beror helt och hållet på vilken fråga som från början matats in i systemet och vilken kunskapsbank som är tillgänglig för AI att leta i.

– Ett bättre ord än AI är maskininlärning. Det är lätt att tänka att AI handlar om intelligens och då är steget inte långt till att vi förmänskligar våra apparater. Men det handlar om inlärning och att göra just det vi efterfrågar på ett bättre sätt, ingenting annat, understryker Ulf.

Till yrket är han professor i teoretisk fysik vid Institutionen för fysik och astronomi vid Uppsala universitet. Där är AI ett fenomen som blir allt aktuellare.

– Den avgörande skillnaden mot ett intelligent medvetande är att det här behövs en människa som avgör om svaret är rimligt. Maskinen har ingen åsikt.

Trots det är det just tanken på att maskinerna skulle få en egen vilja som många inte kan släppa. Otaliga teveserier och filmer handlar om vad som händer när artificiell intelligens tar över världen. För de allra flesta är det fria fantasier, medan andra känner en genuin rädsla för vad AI kan leda till.

För alla som har sett Terminator-filmerna är det lätt att använda Skynet som exempel. En artificiell intelligens som blir medveten om sin egen existens

*Ulf Danielsson är professor i teoretisk fysik. Han har en sommarstuga i Älvsnäs där han tillbringar större delen av sommaren.
– Många av P1:s "Tankar för dagen" har jag skrivit här, liksom flera texter i min bok "En sekund i evigheten och andra betraktelser".*

och omedelbart försöker utplåna mänskligheten. Men jämförelsen har ingenting med verkligheten att göra betonar Ulf med eftertryck.

– Det där är bara larv, det är helt enkelt inte sant. Om man ställer den frågan har man redan gått i fällan att förmänskliga maskinen. Maskiner har ingen själ och besitter inte någon egen vilja. De kommer varken att ta över världen eller bli din nya kompis.

VIKTEN AV KÄLLKRITIK

Det betyder inte att det inte finns saker att vara orolig över när det gäller AI. Skillnaden är att alla rädslor har en mänsklig förklaring.

– I värsta fall kan vi i framtiden hamna i en värld där stora delar av internet inte längre går att lita på. När information

” Det där är bara larv. Maskiner har ingen själ.

inte bara finns en knapptryckning bort, utan i stället styrs av människor med tvivelaktiga politiska budskap eller illegala syften. Därför kommer källkritik att bli allt viktigare.

Med internet som enda källa återupprepas ofta gamla fördomar och stereotyper. Det blir

särskilt tydligt för den som ber AI att skapa en bild. Att efterfråga en strandbild med lekande barn kan det låta ganska enkelt. Men även om vi bortser från bildens tekniska kvaliteter, som ofta brister, uppstår snart andra problem. Med största sannolikhet kommer den AI-genererade bilden att visa vita, friska, vältränade barn som leker på en strand med vit orörd sand. Ingen sitter i rullstol, ingen har slängt skräp, ingen har någon annan hudfärg än vit eller en större kroppsform. Bilden är med andra ord något annat än verkligheten, men den visar hur vi ser på världen. Eller snarare vilken information som till största delen finns tillgänglig på internet.

– Det där är ett jätteproblem, som öppnar upp för dem som inte vill oss väl. Samtidigt är det positivt att de här resultaten gör det så uppenbart att de här problemen finns. Det innebär också att vi kan göra något åt det, säger Ulf.

Samma fenomen uppstår lätt om du använder en så kallad chatrobot för att skriva en text. Metoden innebär lite förenklat att en AI använder en stor språklig databas för att skapa nytt innehåll av gamla texter. Vill du skriva om Jesu barndom använder AI alltså olika databaser för att skapa en text som motsvarar förfrågan. Resultatet kan låta helt språkligt korrekt. Problemet är att ingen tar ansvar för att innehållet stämmer. Vem är egentligen avsändaren och hur ska jag som läsare kunna lita på texten?

– AI repriserar bara det som finns på nätet, utifrån våra instruktioner, den hittar inte på något eget. Men AI har inget begrepp om vad som är sant. Faran är att man förmänskligar systemet och därför litar på det mer än man borde, säger Ulf.

AI SOM SAMTALSPARTNER?

Samma fenomen uppstår när AI används för att till exempel svara på frågor. För frågor med relativt raka svar kan AI vara till stor hjälp, men så fort det rör sig om ett samtal uppstår problem. Det är därför högst osannolikt att AI någonsin kommer att kunna fungera i exempelvis en själavårdande funktion.

– Till en viss gräns kan AI absolut föra något slags samtal,

men du märker snart att du inte pratar med en person. För mig innebär ett samtal att jag pratar med en annan människa, att prata med ett system är inte meningsfullt. Det fattas något i interaktionen. Det måste finnas en människa i andra änden, annars blir jag inte berörd.

Det betyder inte att systemen saknar goda användnings-

” Det hjälper inte att unga kan söka på nätet om de inte kan avgöra om det är sant eller inte.

områden, utan att du behöver kunskap för att avgöra hur materialet ska användas. När AI används på bästa sätt kan det till och med rädda liv. Genom att effektivt sortera bland stora mängder data kan AI hitta svaret på medicinska frågor som skulle ta en läkare årtal att lösa.

– AI kan exempelvis analysera röntgenplåtar och hitta saker som skulle vara omöjliga att upptäcka med blotta ögat. Men när AI väl har pekat ut vad som är fel behövs en erfaren läkare som tar vid och gör en värdering av resultatet. Återigen, det handlar om en växelverkan. AI klarar sig inte utan oss.

Ulf återkommer hela tiden till att oavsett hur AI används, så är den mänskliga faktorn helt avgörande.

– Många tror att systemet kan klara sig självt, men det gör

det inte. AI har ingen egen vilja.

Utan mänsklig inblandning skulle det på sikt innebära att AI slutar att fungera.

– Det tydligaste exemplet är kanske journalistiken. Att sätta upp en datagenererad nyhetssajt är inte svårt. Den finkammar nätet efter nyheter och gör en sammanfattning av vad som har hänt. Men vad händer om alla gör så och det inte finns något nytt att dela? Då blir bara en rundgång av gammal information.

MÄNNISKAN BEHÖVS

För att AI ska fungera på bästa sätt är det alltså helt avgörande att ha människor med egna bas-kunskaper som interagerar med systemet. För att säkra det även i framtiden har Ulf vad som kan låta som en radikal idé.

– Ta bort alla tekniska hjälpmedel i grundskolan och lär barnen ur böcker i stället. Det hjälper inte att unga kan söka information på nätet om de inte kan avgöra om det är sant eller inte. Först måste du ha en genuin egen kunskapsbank. Sedan kan du använda internet och AI på bästa sätt.

TEXT: ANNA RIKNER
FOTO: MIKAEL WALLERSTEDT,
UPPSALA UNIVERSITET

KVÄLLSSAMTAL

Hör Ulf Danielsson om artificiell intelligens och andra viktiga ting i Öregrunds kyrka 9 juli, se sid 9.

Tid då murar ska falla

SNART ÄR DET nattvardsmässa i kyrkan. Jag passar på att vila en stund, scrollar mobilen, läser nyheterna.

Vi lever i en mörk tid. I det heliga landet rasar ett fruktansvärt krig. Genom Israel har det byggts en betongmur, 72 kilometer lång och åtta meter hög, för att hindra folk att leva med folk, hindra människor att få vatten att dricka och vattna sina grödor. Berlinmuren var 4,2 meter hög och 43 kilometer lång. Gränsbarriären mellan USA och Mexiko är 3 145 kilometer lång. Murar som delar upp oss i ett vi och ett dem.

Jag klickar bort nyheterna och klickar istället på appen med Bibeln. Uppenbarelseboken kommer upp, Bibelns sista bok som handlar om kampen mellan ont och gott, fylld av varelser, drakar och demoner. Kan det finns tröst och hopp här?

Uppenbarelseboken innehåller nedskrivna syner som Johannes skrev till sju församlingar i det som nu är Turkiet. Tjugotvå kapitel som berättar om hur ondskan slutligen besegras och Guds rike blir synligt. En ny skapelse och en ny jord. Kampen beskrivs i symboler och bilder, ett slags kodspåk. Det står inte namnet på den kejsare som förföljde de kristna så hårt när boken skrevs. Men den som vet, den vet. Precis som du och jag vet

att ondska kan förklä sig som president. I seriös nyhetsrapportering såväl som i Uppenbarelseboken finns det mod, det hopp och den uthållighet som behövs i en farlig och mörk tid. Uppenbarelseboken väjer inte för det hemska, men pekar också på att Gud, Lammet, är med och inte ger upp kampen förrän alla människor får kristallklart vatten och fred.

Tillbaka till mobilen, till flödet om murarna. Jag är medveten om ondskan, men jag vet också att jag är med om det motsatta. Under min levnad har fred brutit fram. Berlinmuren föll 1989 och revs 1994. Samma år avskaffades apartheidsystemet i Sydafrika och efter 27 år i fängelse frigavs Nelson Mandela. Jag har varit med om dessa historiska skeenden och ser fram emot dagen då barriärer spelat ut sin roll. Den dagen måste komma, för Gud är fredens furste och kommer aldrig att acceptera våld mot barn, död och förnedring.

Jag slår av mobilen, nattvardsmässan börjar. Bröd och vin i gemenskap med andra och jag sjunger med i psalmen: *Vi reser ett tecken, rättvisans tecken, måltid delad med alla. Vi smakar den framtid de fattiga hoppas. Tid då murar ska falla.*

KRISTIN ELF, PRÄST

Berlinmuren föll 9 november 1989.

OM ARTIFICIELL INTELLIGENS OCH ANDRA VIKTIGA TING. Kvällssamtal Ulf Danielsson, professor i teoretisk fysik, flitigt anlitad föreläsare, radioröst och tevepersonlighet. Samtalsledare: Sara J Grip och Annika Wirén. Kaffe på kyrkbacken efteråt!
Tisdag 9 juli kl 17 i Öregrunds kyrka

Se även artikel sid 4-7.

PSALM 730 MÅ DIN VÄG GÅ DIG TILL	INTE SÅ LÅNGT PEKAN	N	PEKAN	LÄMMAR SLÄRVIS SETISK SIS	O	HALVA HÄR, KÄTT LÖJN														
GÖR ETT BÄSTA	M	Ä	N	BRUTAL UTRE- DARE	R	Å														
F	Ö	R	S	Ö	K	E	R													
BESK- TIGADE SKICLÄRT	T	I	T	T	A	D	E													
MAJPPA TILL SET	E	V	A	SÄTTA PÅ PROV	M	A	T													
O	S	A	N	T	FÖDO- AMNEN	ETT ELEMENT	SPARKA BAKUT													
STAMMER NYE MED VERKLIG- HETEN	22 MAJ KL 12:00 I ÖREGRUNDS KYRKA	RÄDD- KOMM DILL ÄR EN	E	E	T	E	R													
MÖLN- SÖKA	SVAGT ÅTDRÄ- BEN	L	Ö	S	FRANSK ARTIKEL	L	E													
HA TILLSAM- MANS	V	HATTA KOR GRANNE	KINNA- MAN	U	BOR	AN- SPRÅK- LÖSA	S	U	R	T	I	D	A							
D	E	N	O	B	E	K	A	N	T	A	LITEN SÄL	G								
POSTIT RESPONS	E	L	O	G	E	SÄNNVÄND KAN ÄTAS SOM DESSERT	N	Y	SÖLO- SÄNG	C	GÖRA VERKAN	BLI VERK- LIGHET	S	K	E					
K	L	A	R	DRAGARE	L	O	K	A	H	A	STÄR NASTA PÅ	T	A	T	U	R				
BLIR INTE KASTI- NORDEN	A	STATS- CHEF	G	VAR BRA NOS	MUNFULL DÄLIGT RETVIS	S	L	U	R	K	AN- VÄRDA TÄNDER. MÅ	B	I	T	A					
TORSDEGAR 18-45 16:45 FÖRSAMLINGSBEM	M	E	D	I	T	A	T	I	O	N	BRITTISKT BIL- MÄRKE	G	E	R	E	M	I	T	S	EREMIT SOM SATT HÖST UPP PÅ EN PÅLÅRE
EN AKTA ÄR GULD VÄRD	STORRE KUNGSLIG SOPAN	O	K	ANMAN KASTA ETT	Ö	G	A	KINESISK DYNASTI	H	A	N	TÄTTING	M	E	S	BEHOVER DUNNEN KÄNSLE LÅPTEIN				
V	Ä	N	G	HÄLLER I TRÄD- ÄRNA	KAN TRYTA	Ä	Ä	KASSA- FÄNDEN	S	LÄTER YNKLIG	G	N	Y	R						
GHOSEFRI	R	A	K	S	MITT I HALL	Ö	R	K	E	N	NAVELN ÄR ETT	M	E	M	E					
GLADVE- LÖSA	T	R	I	S	T	Ä	SLOK- NAR VILD- KATT	D	Ö	R	MED GETER	Ä	E	N	BUSKE KANNA SIS					
K	A	K	W	K	Y	L	L	A	HÄLLER VÄRPHEN	T	E	R	M	O	S					
LOKALT HELGON SOM SYNS I HARRIS KYRKA	BOR I SÄMILÅ- SÖGEN	I	O	R	SÄKNAR MÄLLOS	O	R	D	SES BEGRIS- TRÄD	T	R	Ä	N	A						

ÅKE VINNARE AV VINTERKORSORDET

Tack för alla inskickade lösningar på förra numrets korsords-utmaning. De rätta orden är "Den obekanta stigen". Bland rätta svar har vi dragit vinnaren

Åke Skogestam som får en presentpåse med Fairtrade-te och choklad. Grattis!

Sticka mer!

Gillar du att sticka eller vill du lära dig? Träffa nya vänner på någon av våra stickkaféer i Östhammar, Forsmark och på Gräsö. Start till hösten, på vår hemsida hittar du tid och plats.

Sommar i din kyrka!

Massor av sommar-musik med spännande artister! Aktiviteter för barn och unga: Barnens konstvecka, Barnens dag, Kvällshäng ombord på skeppet Wetsera etc. Sommarkyrkor i Öregrund, Forsmark och Börstil. Olika typer av gudstjänster: bygg en fågelholk, önska psalmer och mycket annat. Läs mer på hemsidan: svenskakyrkan.se/roslagensnorrpastorat

Spännande klimat-föredrag i höst

Roslagens norra pastorat och Kyrkans vänner – Öregrunds omställnings-akademi bjuder in till öppna föreläsningar på tema "Skapelsetid". Lör 7 och 14 sept kl 14-16 i Kyrkans hus i Öregrund och lör 21 och 28 sept kl 14-16 i Östhammars församlingsgård.

Gratis planteringsjord

Behöver du ny jord till dina planteringar på graven? Låna en hink eller skott-kärra och hämta gratis på våra kyrkogårdar!

Kyrkogårdarnas träd och växter vårdas

Till hösten planteras nya bokträd på Hargs kyrkogård och nya växter i minneslunden. Vid kyrkporten planteras en fin inramande häck. På Gräsö kyrkogård har almsjukan slagit till och ca tolv almar har avverkats. Almsjukan orsakas av en svamp. För att hindra spridning via rötterna är det viktigt att avverka träden och destruera grenar och bark.

Sol-el

Nu lär vi oss mer om solceller inför framtiden. Några ledamöter i förvaltningsutskottet har deltagit i Solkraftskolans seminarium och jobbar till hösten vidare med frågan.

Klurigt sommarkorsord

Sjunk ner i solstolen och klura på ett korsord! Mejla orden i de lila fälten till roslagens.norra.pastorat@svenskakyrkan.se senast 15 september. Bland svaren dras en vinnare som publiceras i nästa nummer. Lycka till!

	KAN NUMERA GES VIA SWISH		↙	LEDER TILL PLAN	HERRA- VALDE	ÄR CIRKELN	SÄNDS FREDAGAR KL 09.00 PÅ PASTORATETS FACEBOOK-SIDA					
	ÖGON- BLICKS- FÄNGARE ATLAS	↓		↘						HALV- FAST MASSA		
	↙					TONÄRIG						
	HÖRS MED LÄTT											
	GAV IFRÅN SIG ETT LITET LJUD				ÖPPNING		INDISK LINS- GRYTA	→				
	↙					DÄLIG I MÖRKER	↘	INNE- HÅLLER 21 BREV			WOLDE- FLICKA	
SYNS I HAGE					NEKANDE ADVERB UTSTRÄL- NINGEN							
LANDS- ÅNDA										VISAR INGA KÄNSLOR		
↙	ASTRID- SEDELNS VÄRDE I KRONOR	EFTER- GIVEN	↘	FUKTIGT OCH KALLT	AN- VANDER LINDAL	↘	JOH 6:63 DET ÄR ANDEN SOM GER ...	HÖRS I RUSNING		TÄVLING		
↘											GRIPA DYGDE- LÄRA	
	MOTOR				LJUSBÄRAREN I ÖREGRUNDS K.A HAR FORMEN AV ETT?		KAN HA EGEN ÅNDA	STARKT LJUS				I BARA MASSIN- GEN
↘				↓	EFTER JUDAS SVEK VAR DE?			TAR DEN SOM BOUDER				
↘	ANVÄNDA NASAN	PÅ KÖPET	ETT STEN- KAST IFRÅN				KONSTGJORD MÄNNISKA	BESJÄLAD DATOR I MARTINSONS ANIARA	→			
↘					TOG EN PAUS	ROCK- ARMS- KORT	LÄMNAD ÄT SITT ODE	↓	ELLEN SOM SÅGS I DALLAS	FÖRVAR- INGSMÖJ- LIGHET	↓	TÄCKTA MED GEGGA- MÖJA
	FÖLJD- RIKTIG- HET	LIGGER I START- GROPAR- NA	FÖRST I MARIA- BON				LITEN FORD	↙				SMILA GÖRA SIG HORD
	LAVIN- FARA						↓	PENNING- GÅVAN				
↘			EN BILLGREN VARA SKRIVET					LÄRAR- CHEF STRYKA PÅ SMOR				BAD- PLATS
↘	ANVÄNDE TÄNDER- NA TJOCKA			BLIV- ANDE DOKTOR	VERKAR I ETERN	HA SITT HEM			KISEL	METALL- PINNE NYHETS- BYRÅ		
↘											GAS- BOLAG	
	TEMAT FÖR GUDS- TJÄNSTEN VID NATU- RENS TEMPEL 11 JULI ÄR FÄGLARNAS ...	ÄN EN GÅNG					PIAF					MITTI PARK

KORSORDSMÅKARE: HANNA FREDHOLM

Bibelns matematik

DEN SOM LÄSER Bibelns böcker finner snart att texterna är fulla av matematik. Gud skapade på sex dagar och vilade på den sjunde. Men ... skapelsen tog väl flera miljoner år? Vissa personer i Bibeln blir ohemult gamla. Hur är det möjligt, ljuger Bibeln?

Det vi vet är att i hebreiskan, det språk som Gamla testamentet är skrivet på, har varje bokstav också ett talvärde. De nio första bokstäverna i det hebreiska alfabetet motsvarar talen 1-9 och bokstäverna därefter räknas i ett system om tiotal och hundratal. Det gör att bokstäverna i varje ord kan summeras för att på så sätt få fram ordets talvärde.

Att tolka ord och namn utifrån bokstävernas talvärde tänktes ge en djupare förståelse av ordets eller personens egenskaper. Att tillskriva bokstäver talvärden kallas för gematri och finns inom såväl judisk och kristen som islamisk mystik.

Bibelns sista bok, Uppenbarelseboken, är fylld med talmystik. I kapitel 13 hittar vi bland annat "odjurets tal 666". Odjuret med sju huvuden och tio horn kan syfta på den makt som tjänar det onda här på jorden eller på kejsar Nero som förföljde de kristna svårt. Hans namn ger siffervärdet 666. Siffran sju symboliserar fullheten, fulländning, medan siffran sex därmed står för ofullkomlighet. Tre gånger ofullkomlighet, alltså tre sexor på rad berättar att Gud är större, någon som aldrig kan köpas för pengar.

Att det har med pengar att göra förstår vi av ledtråden från Första Kungabokens tionde kapitel: "Det guld som årligen kom in till Salomo vägde sexhundrasextiosex talenter". Siffran 666 är en symbol för människans girighet och lust till pengar. Kärleken till pengar är som bekant roten till allt ont. Kan det vara en slump att ett roulett-hjul är numrerat 0 till 36 och summan av alla talen är lika med 666?

Det här med att folk blir så gamla då? I Första Mosebok berättas om Metusalem som blev 969 år. En tolkning är att hög ålder är ett sätt att berätta att någon är synnerligen viktig i Guds skapelseverk. Talmystiken kan lyfta fram någon som ett föredöme.

På det hela taget är matematiken i Bibeln en påminnelse om att vi inte kan läsa texterna bokstavligt. Bibeln är genomsyrad av helighet, där finns lager på lager av förståelse. Det vi vet är att Helig Ande hjälper oss att tolka Bibeln och att Jesus är bibeltextens stjärna och kärna.

KRISTIN ELF, PRÄST

TANKE. Är vetenskapliga förklaringar viktiga för dig? Står Bibelns mystiska siffror i vägen för ditt andliga sökande eller växandet i din tro?

Naturens och människans storhet fascinerar

Naturens sinnrika lösningar och människors konstuttryck kan verkligen väcka förundran. Boel Arnqvist är särskilt fascinerad av fåglar och textilhantverk.

Boel Arnqvist räds inte nya utmaningar.

– **ATT SKAPA** måste vara både utmanande och avkopplande säger Boel. Hon har alltid flera olika typer av stickningar på gång, alltifrån enklare tv- och bilstickningar till sådana som kräver starkt ljus och djup koncentration.

Boel är född i Moxboda i Harg. Efter grundskolans slut i Östhammar flyttade hon till Uppsala, gick gymnasieskolan och därefter textil-läroutbildningen vid Uppsala universitet. Efter några yrkesår flyttade hon och maken till Karlstad där de blev kvar i 23 år.

Under en period var det svårt att få textil-lärojobb och Boel bestämde sig för att göra något hon aldrig gjort tidigare.

– Jag anmälde mig till en fågelskådarskurs på Folkuniversitetet och blev kvar i tre terminer. Det var ett perfekt sätt att lära känna Värmland och samtidigt få nya vänner.

– Det är fascinerande med fåglar. Om man till exempel tittar i en taltrasts bo så har den med hjälp av murket trä och saliv byggt en skål i boendet. Man kan säga att taltrastens konstruktion är en föregångare till spånskivan.

Som före detta textillärare är förstas handarbete fortfarande ett av Boels stora intressen. Det finns alltid en vilja att utvecklas och vässa kunskaperna. Boel är med och leder kyrkans textil-grupp.

– Mina textilkunskaper har tagit en helt ny vändning. Jag har besökt Uppsala domkyrkas textilateljé och träffat en konservator för att lära mig mer.

När församlingens präst Johan J:son Ljung prästvigdes fick hon i uppdrag att sy en stola till honom. Stolan är bandet som läggs över prästens axlar. Hon har även sytt en stola till Börstils kyrka, förvaringspåsar till kollektlåvarna, sytt fast spetsar som lossnat och förstärkt sömmar.

Förr i tiden kunde man låta sin gudstro synas i handarbetet. Boel berättar att Brita-Kajsa Karlsdotter som utvecklade Anundsjösömmen lät sin tro synas i nästan varje broderi genom att brodera in bokstäverna ÄRTHG, ÄRan TillHör Gud, för att visa att Gud och inte hon själv skulle äras för broderierna.

När Boel och maken flyttade från Karlstad köpte de ett sommarhus i närheten av Harg. De blev nyfikna på kyrkans målningar, men eftersom kyrkan var låst bestämde de sig för att besöka nästkommande gudstjänst. Boel tyckte att prästen var bra och fortsatte att gå i kyrkan. Efter ett halvår fick hon frågan om att bli kyrkvärd.

– Det blev precis som fågelskådningen. En helt ny värld att kliva in i.

I år är det fjärde året som Boel är kyrkvärd. Hon är också med i församlingsråd, besöksgrupp och stickkafé. Vad som står på tur härnäst återstår att se.